

MEDDELELSER

FRA

DET NORSKE MYRSELSKAP

Nr. 1

Februar 1940

38. årgang

Redigert av Det Norske Myrselskaps sekretær, dr. agr. Aasulv Løddesøl

REFLEKSJONER VED ÅRSSKIFTET.

I GJEN står vårt land overfor en krise som kan komme til å stille de største krav til folket vårt. Det er derfor med spenning, ja kanskje atskillig uro at vi denne gang går inn i det nye år. Hva det kan komme til å bringe og hvilke krav det kommer til å stille, er det selvfølgelig ingen gitt å forutsi i år mer enn tidligere. Alle merker tyder imidlertid på at det blir bruk for alle våre evner og krefter hvis vi skal komme noenlunde velholdne gjennom det Ragnarok som truer oss.

I sammenheng med krisen står utnyttelsen av landets naturlige ressurser på en rekke områder. For oss som er knyttet til utnyttelsen av myrene er det naturlig å tenke på hvilken betydning disse kan få for landets selvforsyning i en krisetid. Det er da i første rekke myrenes brenntorvressurser som interesserer, da landets selvberging med brensel kan bli en avgjørende faktor for driften av hele samfunnsmaskineriet. Dette fikk vi tydelig bevis for under forrige brenselkrise, under og etter verdenskrigen.

Hvilke muligheter har vi så for å møte kravene om øket produksjon av innenlandsk brensel? Når det gjelder vedproduksjonen, henviser vi til Brenselsdirektørens radioforedrag som er tatt inn i dette nummer. For torvens vedkommende skal vi nedenfor gi noen få opplysninger.

I alminnelighet regner man at 10 % av landets befolkning bruker torv som brensel. Dette gjelder først og fremst befolkningen i kystbygdene på Vestlandet og i Nord-Norge som bruker torven i form av stikkertorv, og selv sørger for sin brenselforsyning. Produksjonen av maskintorv er derimot liten, i 1939 anslagsvis ca. 25,000 m³ tørr torv. Denne produksjon foregår vesentlig i de østlandske almenninger. Denne torv fordeles blant de almenningsberettigede, bare en ganske liten del kommer på markedet. Foruten maskintorven har vi torvbriketter. Hittil er det bygd bare en torvbrikettfabrikk her i landet (Aspedammen, Østfold), men for tiden er nr. 2 under anlegg (Storemyr i Elverum). Produksjonen ved disse fabrikker blir ca. 10,000 tonn briketter pr. år tilsammen.

Å øke produksjonen av brenntorv betydelig på kort varsel er ikke lett. Derfor har myrselskapet i de siste år arbeidet intenst for å få produksjonen øket under normale forhold, for det er som bekjent lettere å utvide en igangværende produksjon ved eksisterende anlegg enn å skulle begynne fra nytt av under en krise. De foreslåtte linjer for en slik normal økning av brenntorvproduksjonen er omtalt i myrselskapets tidsskrift nr. 5 for 1939, hvortil henvises. Her skal bare pekes på de viktigste betingelser for øket produksjon av torv til salg, nemlig garantert minstepris og sikret avsetning. Dessverre er ikke resultatet av selskapets bestrebelse særlig oppmuntrende. Det eneste vi hittil har oppnådd for å tilrettelegge forholdene for øket brenntorvproduksjon er støtte til de briketteringsforsøk som myrselskapet har drevet i de siste 4 år, og videre bidrag til anskaffelse av en del brenntorvmaskiner ved et norsk verksted så meget denne fabrikasjon er forberedt innenlands. En del eldre torvmaskiner er også innkjøpt, overhaldt og oppusset og kan selges til rimelige priser.

Alle disse maskiner selges gjennom myrselskapet og uten noen fortjeneste for dette.

Vi har i myrselskapet søkt å få et overblikk over størrelsen av den sannsynlige brenntorvproduksjon under en krise. Vi har da regnet med igangværende og eldre nedlagte brenntorvanlegg og dessuten en del myrer som vi vet ligger noenlunde gunstig an for brenntorvproduksjon. Videre er medregnet torvbrikettfabrikkene. Resultatet er ca. 70,000 m³ stikktorv og ca. 130,000 m³ maskintorv (herunder også torvbriketter) eller i alt ca. 200,000 m³ tørr torv. Heri inngår altså ikke den normale produksjon. Det må anses for meget gunstig om 50 % av denne produksjon kan nås allerede i 1940.

Hva vil så en slik produksjon kreve av kapital? Selvfølgelig er det ikke mulig å angi dette annet enn rent anslagsvis, men også det kan ha sin verdi. Vi skal derfor nevne en del sannsynlige tall:

1. Nyanlegg og utvidelse for en produksjon av 65,000 m ³ maskintorv, à kr. 10.00 pr. m ³ i anleggsutgifter	kr. 650,000.00
2. Driftskapital for en produksjon av 65,000 m ³ maskintorv à kr. 4.00 pr. m ³ (innkjøp av myr, avskrivninger og renter ikke medregnet)	» 260,000.00
3. Driftskapital for en produksjon av 35,000 m ³ stikktorv à kr. 2.00 pr. m ³ (innkjøp av myr ikke medregnet)	» 70,000.00
4. Konsulentarbeid, undersøkelser, reiseutgifter o. l.	» 20,000.00

I alt kr. 1,000,000.00

Dette beløp, altså ca. 1 million kroner, må etter all sannsynlighet skaffes til veie ved statens hjelp. For tiden har en «Torvlånefondet»,

som yter billige lån til den slags anlegg, men fondets disponible kapital utgjør for tiden ikke mer enn ca. kr. 400,000.00. Jordvernkomiteen har foreslått i sin innstilling nr. 6 at fondet økes med 1 million kroner med tanke på opphjør av brenntorvproduksjonen i kystbygdene, men nå er det aktuelt å øke fondets kapital også av hensyn til brennelskrisen i sin helhet.

Hva angår den faglige assistanse i tilfelle man skal få fart i brenntorvproduksjonen så står vi dessverre dårlig rustet. Den ordinære årlige bevilgning til myrselskapets virksomhet utgjør for tiden ca. kr. 25,000.00, et beløp som i sin helhet går med til forsøksvirksomheten på Mæresmyra og de spredte dyrkingsforsøk. Hvis myrforsøksstasjonens virksomhet skal holdes gående i noenlunde samme målestokk som hittil, og det er vel de fleste enige om at den bør, vil det ikke være mulig å redusere utgiftene her, snarere tvert imot. Hvordan myrselskapet da skal kunne møte et eventuelt sterkt øket krav om assistanse vedkommende øket brenntorvproduksjon, som sannsynligvis vil melde seg i det nye år, er vanskelig å forstå. Det kan her opplyses at Landbruksdepartementets forslag til bevilgning til myrselskapets arbeid for kommende budsjettermin lyder på kr. 25,000.00, det er samme beløp som i fjor. Dette utgjør rundt regnet $\frac{1}{3}$ av myrselskapets samlede utgiftsbudsjett. De øvrige $\frac{2}{3}$, som skaffes til veie på annen måte, går til undersøkelser og det ordinære konsulentarbeid m. v.

I sitt budsjettforslag for 1940 har myrselskapet søkt om en bevilgning stor kr. 65,000.00 for 1940—41, delvis med tanke på en mer effektiv konsulentvirksomhet for øket brenntorvproduksjon. Å få endene til å møtes hvis bevilgningen blir kr. 25,000.00 blir — som man vil forstå — ingen lett sak, for ikke å si umulig. Skulle dette komme til å gå ut over vår forsyning med innenlandsk brensel, og det er høyst sannsynlig, kan det bli en dyr måte å spare på.

Hvordan er så interessen for brenntorv blant publikum for tiden? Det var et bra tilløp til øket interesse straks etter krigsutbruddet i fjor høst, særlig blant forbrukerne. Produsentene derimot forholder seg noe mer avventende. Man forespør om hva staten vil gjøre for å sikre produsentene mot tap, om det er garantert noen minstepris, om staten vil stille seg som kjøper av torven osv. Det er tydelig at sporene fra forrige brennelskrise skremmer, som rimelig kan være.

Som forholdene ligger an når dette skrives, er utsiktene til noen større økning av brenntorvproduksjonen i 1940 ikke store, på tross av den betydelige stigning i prisene på importert brensel som vi har fått. Dette bør de som stiller med disse ting være oppmerksom på.

Vil man målet, utvidet produksjon av innenlandsk brensel, må man også ville midlene. Når det gjelder brenntorv først og fremst garanterte minstepriser eller sikret avsetning, dessuten utvidet adgang til billige lån til såvel anlegg som drift av brenntorv-

anlegg. Og endelig må det sørges for at det står fagfolk til rådighet for undersøkelser av myrer og planlegging av nyanlegg og kontroll og veiledning under driften. Denne siste post er så viktig når det gjelder en heldig løsning av spørsmålet om øket brenntorvproduksjon og angår i så høy grad myrselskapets arbeid at vi finner å måtte gjøre myndighetene oppmerksom på forholdet.

Aa. L.

OM BRENSELFORSYNINGEN UNDER KRIG.

Radioforedrag 23/11—39

av brenseldirektør Ivar Ruden.

UNDER krig er alt uberegnelig. Både for de krigførende og de nøytrale. Tilførselen av varer fra utlandet blir usikker og dyr. Vi må derfor i større utstrekning enn ellers bu oss på å bruke mer varer av innenlandsk produksjon.

Jeg er anmodet om å si noe om hvordan vi ser på brenselsspørsmålet under den situasjon som vi nå er kommet opp i.

I vårt kalde land er brensel nesten like så nødvendig som mat, og forholdet er dessverre det at vi i normal tid innfører det meste fra utlandet. Vårt samlede brenselforbruk i Norge tilsvare ca. 4 millioner tonn kull. Av dette samlede forbruk innfører vi fra utlandet omtrent tre fjerdepartar eller ca. 3 millioner kulltonn. Vår normale innenlandske brenselproduksjon i form av ved og brenntorv er altså omgjort i kulltonn bare ca. 1 million tonn eller vel så det. Av det importerte brensel går bare vel en fjerdepart til husbruksforsyningen. Resten går til industrien.

Det er den del av brenset som er nødvendig til husbruksforsyningen som jeg har med å gjøre og som jeg skal redegjøre for.

I normal tid produserer vi til husbruk ca. 2 millioner favner ved svarende til 800 à 900 tusen kulltonn, og vi bruker brenntorv svarende til ca. 125 tusen kulltonn. Vår import av brensel til husbruk er ca. 700 tusen tonn, vesentlig koks og sinders. Vi importerer altså nesten like så meget til husbruk som hele vår vedproduksjon. Koksimporten til husbruk er mer enn firedoblet i løpet av de siste 18 år. Det henger for en vesentlig del sammen med utviklingen med innlegging av sentralvarmeanlegg i stedet for ovner. I enkelte tilfelle kan det være et prisspørsmål, og det kan også være et makelighetsspørsmål, da det er mer lettvinnt med koks enn med ved, da jo veden må sages og hugges. I byene kan det også være et spørsmål om lagerplass, idet veden tar omtrent tre ganger så stor plass som koksen.

Imidlertid melder den mulighet seg nå at koksen kan ute-